

Baba Basra Sources 18

שיטה מקובצת מסכת בבא בתרא דף ו עמוד א

ר"י מיגש

וזה לשון ה"ר יהוסף הלוי נ' מיגש ז"ל תא שמע האומר לחברו מנה לי בידך ואמר הן. פירוש קבע לו זמן למחר לאחר שנשלם הזמן אמר לו תנהו לי אמר לו נתתיו לך פטור אין לך בידי חייב מאי לאו נתתיו לך דאמר לו פרעתוך בזמני שהוא עת תשלום הזמן. אין לך בידי דאמר ליה פרעתוך בתוך זמני שהוא קודם תשלום הזמן. ודחינא לא נתתיו לך הוי דאמר לו פרעתוך בתוך זמני אין לך בידי דאמר לו לא ליתיה ממך לעולם דכיון דאיכא סהדי דמסהדי דתבעו בבי דינא מעיקרא ואמר לו הן מחייב ולא איכפת לן בהאי כפירה דכפר השתא דהא אודי ליה מעיקרא והא דאמרינן מאי טעמא דאמר מר כל האומר לא ליתיה וכו' כלומר ואפילו אודי בתר הכי בעיקר ההלואה וקטעין דפרעיה לא מהימן ויש לפרש דלהאי תירוץ דאמרינן לא נתתיו לך דאמר ליה פרעתוך בתוך זמני אין לך בידי דאמר ליה לא היו דברים מעולם הא אין לך בידי דקאמר ליה לאו השתא הוא דקאמר ליה אלא מעיקרא הוא דקאמר ליה והכי קאמר בבבא בתרא האומר לחברו מנה לי בידך ואמר ליה הן למחר אמר ליה תנהו לי נתתיו לך פטור אין לך בידי כלום חייב ואם לא אמר הן מעיקרא אלא לא היו דברים מעולם ובאו עדים שיש לו ואחר כך אמר לו נתתיו לך חייב דכל האומר לא ליתיה וכו'. עד כאן לשונו:

שיטה מקובצת מסכת בבא בתרא דף ו עמוד א

ראב"ד

למחר אמר לו תנהו לי וכו'. פירוש כגון שתבעו לאחר זמנו בפני עדים והודה לו ואמר אתם עדי. מאי לאו נתתיו לך דאמר ליה פרעתוך בזמני וכו' מדקאמר אין לך בידי ולא אמר לא היו דברים מעולם משמע אין לך בידי עכשיו אבל היה לך בתחלה ואם כן היינו רישא אלא ודאי אין לך בידי כבר מזמן ארוך שכבר פרעתוך בתוך זמני אלמא לא אמרינן מגו. ושני ליה נתתיו לך אפילו בתוך זמני פטור ואין לך בידי דקתני חייב דאמר לו לא היו דברים מעולם פירוש כגון שפירש ואמר אין לך בידי מעולם לשון הראב"ד ז"ל:

שיטה מקובצת מסכת בבא בתרא דף ו עמוד א

גליון תוס'

עוד כתוב שם וקצת נראה דלא קשה מידי דהא פשיטא דחזקה עדיפא ממגו דמגו להוציא לא אמרינן ועל ידי חזקה זו אנו מוציאים והכא מיבעיא לן אי מהני מגו שלא להוציא על ידי חזקה ולפי זה לא יקשה אמאי לא פשיט מההיא דיבמות. ועוד נראה דהכא מיירי שיש עדים שהלוהו מדקאמר תבעו אחר זמנו ולא קאמר תבעו בתוך זמנו אי נאמן במגו דלא היו דברים מעולם ולכך כל זמן שהוא בתוך זמן עדיף מסברא דשטרך בידי מאי בעי אבל כשעבר הזמן תו אינו בחזקת חיוב ולכך מיבעיא ליה ולא דמי להא דרמי בר חמא דכל זמן ששטר ביד זה שכנגדו בחזקת חיוב ולא אמרינן מגו והכא נמי בתוך הזמן בחזקת שהלוהו ואפילו היה לו מגו לא מהימן. עד כאן מגליון תוספות:

שיטה מקובצת מסכת בבא בתרא דף ו עמוד א

מי אמרינן במקום חזקה מה לי לשקר. כתוב בתוספות ושמא סוגיא דהכא לא סברה כרמי בר חמא עד כאן. אי נמי האי דנקט שטרא הוי מוחזק וכל העומד לגבות כגבוי דמי ולהכי לא אמרינן מגו להוציא. אי נמי גבי מפקיד עדיף טעמא דשטרך בידי מאי בעי טפי מבעלמא דלא שייך למימר אפשיטי דספרא זייר ליה כמו בהלואה משום דעל הלואה ליתן שכר. גליון בתוספות:

גליון תוס'

עוד כתוב שם וקצת נראה דלא קשה מידי דהא פשיטא דחזקה עדיפא ממגו דמגו להוציא לא אמרינן ועל ידי חזקה זו אנו מוציאים והכא מיבעיא לן אי מהני מגו שלא להוציא על ידי חזקה ולפי זה לא יקשה אמאי לא פשיט מההיא דיבמות. ועוד נראה דהכא מיירי שיש עדים שהלוהו מדקאמר תבעו אחר זמנו ולא קאמר תבעו בתוך זמנו אי נאמן במגו דלא היו דברים מעולם ולכך כל זמן שהוא בתוך זמן עדיף מסברא דשטרך בידי מאי בעי אבל כשעבר הזמן תו אינו בחזקת חיוב ולכך מיבעיא ליה ולא דמי להא דרמי בר חמא דכל זמן ששטר ביד זה שכנגדו בחזקת חיוב ולא אמרינן מגו והכא נמי בתוך הזמן בחזקת שהלוהו ואפילו היה לו מגו לא מהימן. עד כאן מגליון תוספות:

תוספות מסכת יבמות דף קטו עמוד א

או דלמא לא אתי מה לי לשקר ומרע לחזקה - אר"י דלא דמי להא דמיבעיא בפ"ק דבבא בתרא (דף ה: ושם) פרעתיך בתוך זמני אי מהימן במיגו דאי בעי למימר פרעתיך אחר זמני אי אתי מה לי לשקר ומרע לה לחזקה או לא דהתם מרע לה הכא לא מרע לה כיון דאמרה בדדמי ואי לא מרע התם לפי שאין הווה כלל שיהיה פורע בתוך זמנו אבל הכא מרע דיכול להיות אמת דמת במלחמה וכן הא דקאמר בפ' האומר בקידושין (דף סד.) אמר בשעת קידושין יש לי בנים ואין לי אחים ובשעת מיתה אמר אין לי בנים ויש לי אחים נאמן להתיר פירוש אי הוי איפכא ואין נאמן לאסור דברי רבי ור' נתן אומר כו' ומפרש התם טעמא דרבי משום דאתי מה לי לשקר ומרע לה לחזקה מיגו דאי בעי פטר לה בגיטא אבל הכא אמרה בדדמי ולכך לא מרע ולרבי נתן דאמר התם לא מרע התם דבשעת מיתה יש לו להיות נאמן יותר.

בית הבחירה למאירי מסכת בבא בתרא דף ו עמוד א

זה שנסתפק לנו במה לי לשקר אם הוא נאמר במקום חזקה אם לאו כך נסתפק לנו במס' יבמות פרק האשה שלום קי"ד ב' בסוגיית החזיקה היא מלחמה בעולם ומעתה יש להקשות שבמס' קדושין בפ' האומר ס"ד א' בסוגית מי שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים וכו' התבאר שם להדיא במה לי לשקר שהוא מתפשט אף במקום חזקה ומ"מ אפשר שהטעם שם מפני שאין אדם חוטא ולא לו אבל זו שבכאן ואותה שבמסכת יבמות צרך עצמן הם ומתוך כך נשאר הדבר בספק ודנין בה באיסורין לחומרא ובממונות לקולא לנתבע כדין כל הספקות:

חדושי הרמב"ן מסכת קידושין דף סד עמוד ב

רבי סבר מה לי לשקר כעדים דמי. פי' לאו ממש כעדים דהא מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן, ואפי' במקום חזקה בעיא ולא איפשיטא בפ"ק דבבא בתרא (ה' ב') ובפרק האשה שלום ביבמות (קי"ד ב') גבי החזיקה היא מלחמה בעולם, ובמס' כתובות (י"ט א') נמי, אלא שאין כל מה לי לשקר במקום עדים שוין ולא כל החזקות שוות, והאי מה לי לשקר כיון שהוא בידו לגרשה נאמן אף לעקור חזקה זו, מה שאין כן באותן הספיקות שכתבתי שאין מה לי לשקר בידו לעשותו, אלא שהיה יכול לומר טענה אחרת שהוא נאמן עליה וזמנין דמערין וסבר שהוא נאמן על טענה זו יותר מחברתה.

חדושי הריטב"א מסכת קידושין דף סד עמוד ב

רבי סבר מה לי לשקר כעדים דמי. ומרע חזקה דאיסורא, ואף על גב דבעלמא לא אמרינן מה לי לשקר במקום עדים ולא במקום חזקה לקולא כדאיתא ביבמות (קי"ד ב') גבי האשה שאמרה מת בעלי, ובפ"ק דבבא בתרא (ה' ב') נמי בעיא ולא איפשיטא, הא כתיבנא כמה זימני שאין כל החזקות שוות, והכא עדיף מה לי לשקר כעדים ומרע חזקה, חדא דאין אדם חוטא ולא לו, ותו דהוי מילתא דספיקא ועבידא לאיגלווי, ותו דמסתמא כל איתתא בחזקת היתר קיימא לשוק במיתת בעלה עד שתאסר בזיקת יבם לפנינו, הלכך חשיבא מגו דיליה כעדים ותו לא מצי הדר ביה בשעת מיתה, ורבי נתן סבר מה לי לשקר כחזקה דמי ולא אתיא חזקה ומרעא חזקה, וכי תימא ולמה לי דמרעא לה, נימא דכי הדדי נינהו ואוקי תרי לבהדי תרי ואוקי איתתא אחזקתה דהתירא, איכא למימר דודאי כשאמר בשעת קידושין יש לי בנים נאמן היה להתירה אפילו לרבי נתן, דאוקי חזקה להדי חזקה והוי כמאן דלא מוחזק לן לא באחי ולא בבני דשרינן לה, אלא משום דהדר אמר בשעת מיתה יש לי אחים והדר מדיבורא קמא מרעא לה חזקה דהתירא ואיקיימא חזקה דאיסורא, ולא אתיא חזקה דהתירא גריעא ומרעא חזקה דאיסורא, והשתא אתי שפיר לישנא דקאמר רבי נתן אף נאמן לאסור, דלישנא דאף משמע דהוא הדין דנאמן להתיר, והיינו בשעת קידושין שהיה נאמן להתיר, ועכשיו בשעת מיתה נאמן אף לאסור, וכן פירש"י ז"ל ועיקר.

שיטה מקובצת מסכת בבא בתרא דף ו עמוד א

ראב"ד

דאמר מר כל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי וכבר הודה בפני עדים שלוה. קשיא לי למה ליה כל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי נימא מפני שהחזק כפרן שהרי הודה בעדים שהיה לו מנה בידו ועכשיו אמר ליה אין לו דהא אמר רבי יוחנן מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי והעדים מעידים שיש לו חזר ואמר פרעתי אינו נאמן שהחזק כפרן לאותו ממון. ואיכא למימר אינו דומה מי שיאמר תחלה יש לך בידי ואחר כך יאמר אין לך בידי כי אלו העדים אינן מכחישים אותו אלא מהודאת פיו ויכול הוא שיאמר לא הייתי זכור בתחלה מפני שהיה לו עמי עסקים רבים ועתה חשבתי ולא היה לו בידי מעסק זה כלום. עוד יש מי שאומר שאין אנו אומרים הוחזק כפרן לאותו ממון אלא במי שכופר בבית דין ועדים מכחישים אותו אבל מי שאינו כופר בבית דין אף על פי שמכחישים אותו במה שאמר חוץ לבית דין לא הוחזק כפרן דעביד איניש דלא אמר כל טענתיה חוץ לבית דין ויש לו פנים. הראב"ד ז"ל:

חדושי הרמב"ן מסכת בבא בתרא דף ו עמוד א

דאמר מר כל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי. איכא למידק למה לי האי טעמא הו"ל למימר דלאו כל כמיניה לומר להד"מ שהרי הודה, והאי טעמא לא צריך אלא לאומר לא לויתי והביא עדים דאוזיף ופרע כדאיתא במס' שבועות (מ"א ב'), ויש לפרש שהוצרך לומר כן שלא יעלה על הדעת לומר מילתא דלא רמיא עליה דאיניש היא ולאו אדעתיה כיון שלוח ופרע, אי נמי הכי קאמר לא היו דברים מעולם שלויתי ולא פרעתי, קמ"ל שכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי ולא מתרצינן דיבוריה אפי' באו עדים ואמרו שלוח ופרע. ויש לפרש דבעא לתרוצי אין לך בידי חייב אף על פי שבאו עדים ואמרו לוח ופרע, דאי לא באו עדים פשיטא שאפילו בחוזר הוא וטוען פרעתי ודאי שאינו חוזר וטוען.

נימוקי יוסף מסכת בבא בתרא דף ג עמוד א

(כאומר לא פרעתי פי' דכיון שלא לוח פשיטא שלא פרעו) פירשו המפרשים ז"ל דבלאו האי טעמא נמי פשיטא דלא מהימן דכבר הודה בפני עדים שאמר לו הן השתא לאו כל כמיניה לומר לא היו דברים מעולם אבל הכא אתא לאשמועינן דאפילו אתו סהדי ואמרו שלוח ופרע חייב ולא מתרצינן דיבוריה לומר דה"ק לא היו דברים מעולם שלויתי ולא פרעתי כלומר אלא ודאי פרעתי והרא"ה ז"ל פי' דהכא הכי אתא לאשמועינן דאפילו אמר אין לך בידי לאחר שאמר נתתיו לך חייב דל"ת כיון דמעיקרא אמר נתתיו לך דהיינו פרעתיך כשחזר ואמר אין לך בידי ה"ק אין לך בידי שכבר פרעתיך קמ"ל דכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי וה"ל כחוזר וטוען לא פרעתיך דחייב. משום דינים אלו היוצאים מהאי גררא כתבתיה: